

Sportista cilvēktiesību ievērošanas problemātika

Atslēgvārdi: Sporta strīdi; tiesības uz taisnīgu tiesu; Sporta tiesa; objektīvās izmeklēšanas princips; jauns sporta tiesību regulējums

1. Referātā sportista cilvēktiesības tiek apskatītas, vērtējot no trīs aspektiem. Pirmkārt, vai sistēmiski pastāv mehānisms, kas pilnvērtīgi spēj nodrošināt sportista tiesības uz taisnīgu tiesu. Otrkārt, vērtējot, vai pastāvošajos strīdu mehānismos tiek nodrošināta efektīva sportista cilvēktiesību aizsardzība. Treškārt, piedāvājot risinājumus konstatētās problemātikas novēršanai.

2. No Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas atziņām izriet, ka būtisks apsvērums, lai ievērotu tiesības uz taisnīgu tiesu, ir varas dalīšanas principa ievērošana.

3. Strīdu risināšanas mehānismu institucionālā neatkarība tiesu varas ietvarā nodrošina, ka tiesas spriešana varētu norisināties pēc iespējas izvairoties no jebkādiem ietekmējošiem faktoriem.

4. Sporta strīdu neordinārās dabas dēļ vairākus sporta strīdus Latvijā skata strīdu risināšanas mehānismi, kas nav ietverami tiesas varas atzarā.

5. Piemēram, antidopinga strīdi nacionālā līmenī tiek skatīti Disciplinārajā Antidopinga komisijā un Antidopinga Pārsūdzības komisijā, kuras darbojas izpildvaras ietvarā.

6. Savukārt starptautiskā līmenī raksturīgi Starptautiskās Sporta šķīrējtiesas jurisdikcija, kas universāli atzīta, it sevišķi darba un antidopinga strīdos.

7. Atsevišķi no dopinga strīdiem jāuzsver, ka praksē raksturīgs arī tas, ka sporta strīdus skata sporta federāciju izveidoti strīdu risināšanas mehānismi, kuru pieņemtos lēmumus pēc tam var apstrīdēt Starptautiskajā sporta šķīrējtiesā.

8. No minētā izriet, ka atsevišķi sporta strīdu risināšanas mehānismi Latvijā nav institucionāli neatkarīgi, kā arī teorētiski netiek ievērots varas dalīšanas princips, jo minētie mehānismi ir izpildvaras, nevis tiesu varas ietvarā.

9. Kontekstā ar norādītajām atziņām praksē tiek spekulēts par atsevišķas Sporta tiesas izveidi.

10. Atsevišķas Sporta tiesas ideja īstenota, piemēram, Vācijā un Austrālijā.

11. Tiesa, ārvalstu pieredze jāvērtē piesardzīgi, jo atbilstoši pieejamajai informācijai atšķirībā no Latvijas sportists un sporta organizācija tiek uzskatīti par subjektiem, kas nav savstarpējās subordinācijas attiecībās. Jāuzsver, ka jaunākā jurisprudences runā par labu idejai, ka sporta organizācijas uzskatāmas par subjektiem, kas pilda valsts deleģētos uzdevumus.

12. Ārvalstu pieredze varētu tikt attiecināta, piemēram uz civiltiesiskiem sporta strīdiem, bet nevarētu tikt attiecināta, piemēram, uz antidopinga strīdiem, kas pēc būtības varētu tikt pielīdzināti strīdiem administratīvajā procesā.

13. Pragmatisku apsvērumu dēļ praksē atsevišķas Sporta tiesas izveide vērtēta pretrunīgi. Īpaši noraidoša attieksme novērota finansiālu apsvērumu dēļ, kā arī vērtējot, vai attiecīgajai tiesai būtu nepieciešamā noslodze.

14. Vērtējot citus iespējamus sportista cilvēktiesību ierobežojošos apsvērumus, jāuzsver, ka antidopinga strīdos sportistam nav iespējams pilnvērtīgi iepazīties ar savām tiesībām strīda izskatīšanas laikā.

15. Vērtējot citus iespējamus sportista cilvēktiesību ierobežojošos apsvērumus, jāuzsver, ka antidopinga strīdos sportistam nav iespējams pilnvērtīgi iepazīties ar savām tiesībām strīda izskatīšanas laikā.

16. Papildus vērtējot antidopinga strīdus, jāuzsver, ka būtiska problēma to izskatīšanas laikā saistāma ar Sporta likumā nostiprināto principu, ka sporta strīdus neskata Administratīvā procesa kārtībā.

17. Atsevišķas kārtības paredzēšana izriet no tā, ka no sporta strīdu neordinārās dabas (*lex sportiva* koncepts) dēļ strīdus pilnvērtīgi var skatīt tikai atzīti sporta nozares profesionāļi.

18. Praksē to var novērot apstākļi, ka sporta strīdiem raksturīga jau norādītā Starptautiskās Sporta šķīrējtiesas jurisdikcija, kas universāli atzīta. Tāpat *lex sportiva* konceptu var novērot apstākļi, kas izriet no sporta transfēru regulējuma.

19. Lai arī norādītie apsvērumi liecina par to, ka ir pamats atsevišķas kārtības paredzēšanai attiecībā uz sporta strīdu risināšanu, tomēr praksē novērojams, ka šāda kārtība varētu tikt izmantota patvaļīgi.

20. Strīdos starp subordinētām pusēm, piemēram Latvijas Antidopinga biroju (valsts iestādi) un sportistu (privātpersonu) nav nostiprināts un praksē netiek īstenots objektīvās izmeklēšanas princips.

21. Praksē strīdi var tikt izskatīti līdzīgi kā, piemēram, civiltiesiski strīdi, īstenojot sacīkstes principu, kas varētu būt pretrunā pušu iespējām strīda risināšanā.

22. Papildus sportista tiesības uz taisnīgu tiesu varētu tikt pārkāptas, jo, piemēram, sporta strīdos juridisko palīdzību teorētiski var sniegt pretējā puse, nevis neatkarīgs jurists. Tāpat minētās tiesības varētu tikt pārkāptas, jo ieinteresētā puse var piedalīties strīdu izskatīšanā kā arbitrs, jo pašreizējais interešu konflikta novēršanas regulējums attiecīgajā procesā uzskatāms par vāju. Visbeidzot regulējums par juridiskās palīdzības sniegšanu attiecīgajos strīdos ir fragmentārs un pretrunīgs.

23. Lai atrisinātu minēto problemātiku, papildus pašsaprotamiem ieteikumiem (regulējuma atbilstības nodrošināšana nacionālajiem un starptautiskajiem cilvēktiesību standartiem) autors ierosina tajos sporta strīdos, kuros sportists ir subordinācijas attiecībās, piemērot administratīvā procesa principus, kā arī praksē nostiprināt objektīvās izmeklēšanas principu.

24. Viena no galvenajām iniciatīvām saistībā ar norādīto trūkumu novēršanu saistāma ar jauna tiesiska regulējuma izstrādi, Minētā regulējuma izstrāde noris cita starpā autoram vadot augsta līmeņa ekspertu darba grupu par konstatētās problemātikas novēršanu. Daļa no minētā regulējuma pieņemšanas jau noris Ministru kabineta līmenī.